Programozás alapjai II. (4. ea) C++

konstruktor és értékadás, dinamikus szerkezetek

Szeberényi Imre, Somogyi Péter BME IIT

<szebi@iit.bme.hu>

Hol tartunk?

- $C \rightarrow C++ javítások$
- OO paradigmák, objektum fogalma

A C++ csupán eszköz:

- objektum megvalósítása
 - osztály (egységbe zár, és elszigetel),
 - konstruktor, destruktor, tagfüggvények
 - alapértelmezett operátorok, és tagfüggvények
 - operátorok túlterhelése (függvény túlterhelés)
- Elegendő eszköz van már a kezünkben?

Konstr: létrehoz+alapáll. (ism.)

```
A programozott törzs lefutása előtt
                          számos feladata van. Pl.: létrehozza az
class Komplex {
                           adattagokat: hívja azok konstruktorát.
   double re, im;
 public:
   Komplex() { re = 0; im = 0; }
   Komplex(double r) { re = r; im = 0; }
   Komplex(double r, double i) { re = r; im = i; }
   double abs() const { return sqrt(re*re+im*im); }
Komplex k;
                          // paraméter nélkül hívható (default)
Komplex k1(1);
                          // 1 paraméteres
Komplex k2(1, 1);
                          // 2 paraméteres
```

Inicializáló lista

Konstans tag, és referencia tag, csak inicializáló listával inicializálható. Célszerű a tagváltozókat is inicializáló listával inicializálni (felesleges műveletek elkerülése).

Destruktor: megszüntet (ism.)

A programozott törzs lefutása után feladata van. Pl.: megszünteti az adattagokat: hívja azok destruktorát

A pData és a len megszüntetése automatikus, ahogy egy lokális változó is megszűnik. A new-val foglalt dinamikus terület felszabadítása azonban a mi feladatunk, ahogyan C-ben is fel kell szabadítani a dinamikusan foglalt területet.

Explict destruktor hívás?

A programozott törzs lefutása után több dolga dolga van. Pl. megszünteti az adattagokat: hívja azok destruktorát, ha van. Ezért explicit módon hívni csak nagyon speciális esetben lehet. (placement new)

```
Ilyet NE!
{
    String s1; s1.~String();
    String* sp = new String; sp->~String();
};
```


Műveletekkel bővített Komplex (ism.)

```
class Komplex {
 double re, im;
public:
  Komplex operator+(const Komplex& k)
       { Komplex sum(k.re + re, k.im + im); return(sum); }
  Komplex operator+(const double r)
                                                    Alapér-
       { return(operator+(Komplex(r))); }
                                                   telmezett
Komplex k1, k2, k3;
                           (k1 + 3.14;
                                          k1 = k2;
              k1 + k2;
```

```
3.14 + k1; // bal oldal nem osztály! // Ezért globális függvény kell!
```

double + Komplex (ism.)

```
class Komplex { ..... };
Globális fv., nem tagfüggvény:
Komplex operator+(const double r, const Komplex& k) {
    return(Komplex(k.re + r, k.im));
         Baj van! Nem férünk hozzá, mivel privát adat!
1. megoldás: privát adat elérése pub. fv. használatával:
Komplex operator+(const double r, const Komplex& k) {
     return(Komplex(k.getRe() + r, k.getIm()));
                 Publikus lekérdező függvény
```

2. megoldás: védelem enyhítése

- Szükséges lehet a privát adatok elérése egy globális, függvényből, vagy egy másik osztály tagfüggvényéből.
- Az ún. barát függvények hozzáférhetnek az osztály privát adataihoz. Rontja az átláthatóságot és gyengíti az egységbezárás elvét, ezért nem kedveljük.

```
class Komplex { ..... public:
// FONTOS! Ez nem tagfüggvény, csak így jelöli, hogy barát
friend Komplex operator+(const double r, const Komplex& k);
};
```

```
Komplex operator+(const double r, const Komplex& k) {
    return(Komplex(k.re + r, k.im)); // hozzáfér a privát adathoz
}
```

Alapértelmezett tagfüggvények (ism.)

```
    Konstruktor
```

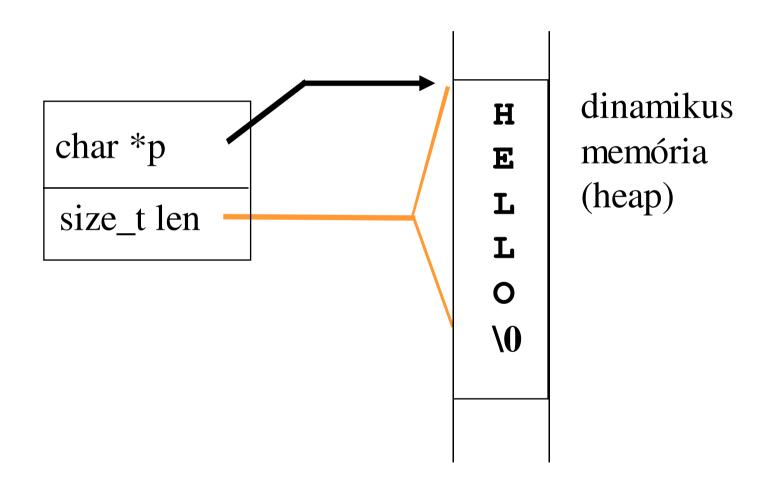
```
default: X() // nincs paramétere
másoló: X(const X&) // referencia paraméter
Destruktor
operator=(const X&) // értékadó
operator&() // címképző
operator*() // dereferáló
operator->() // tag elérése pointerrel
operator,(const X&) // vessző
```

A másoló konstruktor és az értékadó operátor alapértelmezés szerint meghívja az adattagok megfelelő tagfüggvényét. Alaptípus esetén (bitenként) másol!

Példa: Intelligens string

- Műveletei:
 - létrehozás, megszüntetés
 - indexelés: []
 - másolás: =
 - összehasonlítás: ==
 - összefűzés: (String + String), (String + char) (char + String)
 - kiírás: cout <<
 - beolvasás: cin >>

String adatszerkezete

String osztály

```
class String {
                                            Ez a default
        char *p;
                                     (paraméter nélkül hívható)
        size_t len;
                                           konstruktor is
public:
        String(const char *s = "") {
           p = new char[(len = strlen(s)) + 1];
           strncpy(p, s, len); p[len] = 0;
                                                      new[] után
                                                       csak így!
        ~String() { delete | p; }
        const char& operator[] (int i) const { return p[i]; }
        char& operator[] (int i) { return p[i]; }
};
                                       referenciát ad, így
                                        balérték is lehet
```

Függvényhívás mint balérték

```
int main () {
         String s("Hello"); const String cs("Konstans");
                          // konstruktorok: s.p = new char[6] s.len = 5
// cs.p = new char[9] s.len = 8
         char c = s[3]; // c = s.operator[](3); \rightarrow c=s.p[3];
        c = cs[4]; // c = cs.operator[](4) const; \rightarrow c=cs.p[4];
         s[1]='u'; // s.operator[](1) =' u'; \rightarrow s.p[1]='u';
                           // destruktorok: delete[] cs.p,
                                               delete s.p
```

Értékadás problémája

{ String s1("baj"); String s2("van!"); baj\0 char *p s1 $size_t len = 3$ van!\0 char *p s2 $size_t len = 4$

Értékadás problémája

{ String s1("baj"); String s2("van!"); baj\0 s1char *p $size_t len = 3$ van!\0 char *p s2s2 = s1; $size_t len = 3$

} // destruktor "baj"-ra 2x, "van"-ra 0x

Megoldás: operátor= átdefiniálás

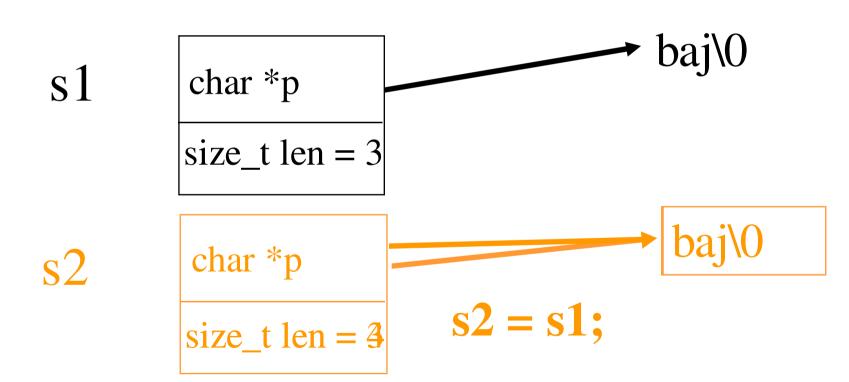
class String

Paraméterként kapja azt, amit értékül kell adni egy **létező** objektumnak.

```
String& operator=(const String& s) { // s1=s2=s3 miatt
    if (this != &s ) {
                                 // s = s kivédésére
           delete[] p;
           p = new char[(len = s.len) + 1];
           strncpy(p, s.p, len); p[len] = 0;
                                 // visszaadja saját magát
    return *this;
```

operator=-vel már nincs baj

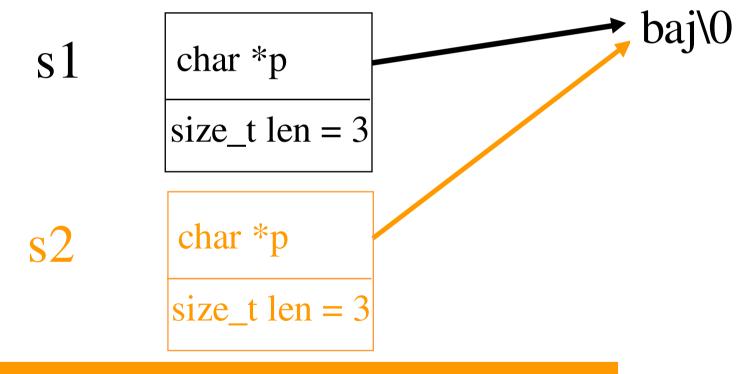
{ String s1("baj"); String s2("van!");

} // destruktorok rendben

Kezdeti értékadás problémája

{ String s1("baj"); String s2 = s1;

} // destruktorok "baj"-ra 2x

Megoldás: másoló konstruktor

```
Referenciaként kapja azt a
                      példányt, amit lemásolva létre
                      kell hoznia egy új objektumot.
class String {
      String(const String&s) {
          p = new char[(len = s.len) + 1];
          strncpy(p, s.p, len); p[len] = 0;
```

Másoló konstruktorral már jó

{ String s1("baj"); String s2 = s1;

 $size_t len = 3$

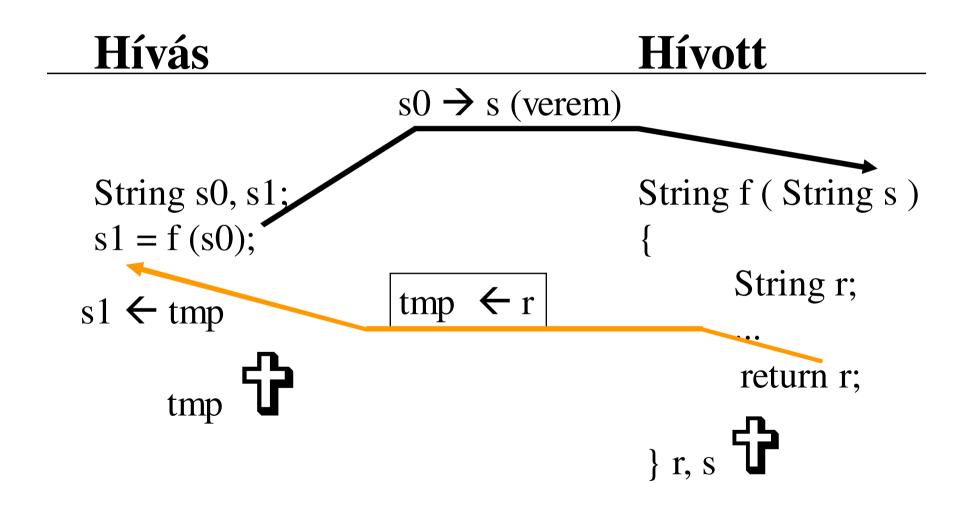
s1 $\frac{1}{\sin^2 p}$ $\frac{1}{\sin^2 p}$

// destruktorok rendben

Miért más mint az értékadás?

- A kezdeti értékadáskor még inicializálatlan a változó (nem létezik), ezért nem lehet a másolással azonos módon kezelni.
- Mikor hívódik a másoló konstruktor?
 - inicializáláskor (azonos típussal inicializálunk)
 - függvény paraméterének átadásakor
 - függvény visszatérési értékének átvételekor
 - ideiglenes változók létrehozásakor
 - kivétel átadásakor

Függvényhívás és visszatérés

Összetett algebrai kifejezés

String s, s0, s1, s2;

$$s = s0 + s1 + s2;$$

- 3. lépés: s = tmp2
- 4. lépés: tmp1, tmp2 megszüntetése destruktor hívással

String rejtvény

```
class String {
 char *p;
  size_t len;
public:
  String();
                              // 1
  String(const char *);
                              // 2
                              // 3
  String(const String&);
                              // 4
  ~String();
  String operator+(String&); // 5
  char& operator[](int);
                           // 6
  String& operator=(String&);// 7
```

```
int main( ) {
   String s1("rejtvény"); 2
   String s2;
   String s3 = s2;
   char c = s3[3];
   s2 = s3:
   s2 = s3 + s2 + s1; 5,3,5,3,
                     (3),7,4,4,(4)
   return 0; // destr. 4,4,4
```

String rejtvény/2

```
class String {
 char *p;
  size_t len;
public:
  String();
                              // 1
  String(const char *);
                              // 2
                              // 3
  String(const String&);
                              // 4
  ~String();
  String operator+(String&); // 5
  char& operator[](int);
                         // 6
  String& operator=(String); // 7
```

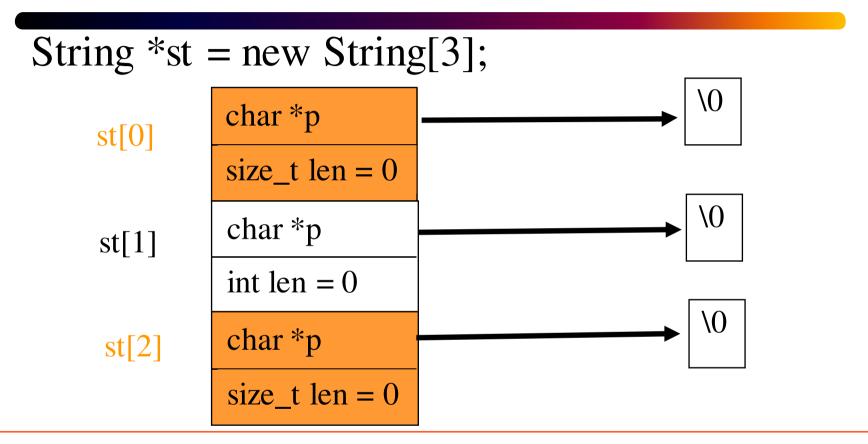
```
int main() {
   String s1("rejtvény"); 2
   String s2;
   String s3 = s2;
   char c = s3[3];
   s2 = s3; 3,7,4
   s2 = s3 + s2 + s1; 5,3,5,3,
                 (3),3,7,4,4,4,(4)
   return 0; // destr. 4,4,4
```

Miért referencia?

Miért kell referencia a másoló konstruktorhoz?

- A paraméterátadás definíció szerint másoló konstruktort hív.
- Ha a másoló konstruktor nem referenciát, hanem értéket kapna, akkor végtelen ciklus lenne.

Miért fontos a delete[]?

A delete st hatására csak a *st, azaz az st[0] destruktora hívódik meg! Az st[1] és az st[2] által foglalt memória nem szabadul fel! A delete[] meghívja minden elem destruktorát.

String +

```
class String {
                  String operator+(const String& s);
Védelem
                  String operator+(char c);
enyhítése
                 <u>friend</u> String operator+(char c, const
                                               String& s);
               String operator+(charc, const String& s) {
                 char *p = new char[s.len + 2];
                 *p = c; strncpy (p+1, s.p, s.len);
                 p[s.len+1] = 0;
                 String ret(p); delete[] p;
     Nem
 tagfüggvény!
                 return ret;
```

String + friend nélkül

```
class String {
  String operator+(const String& s);
  String operator+(char c);
String operator+(char c, const String& s) {
  return String(c) + s;
                        Egyszerűbb és szebb is.
```

Keletkezett-e += ?

- Az alaptípusokra meghatározott műveletek közötti logikai összefüggések nem érvényesek a származtatott típusokra.
- Azaz az operator= és az operator+ meglétéből nem következik az operator +=
- Ha szükség van rá, definiálni kell.

Változtatható viselkedés

- Feladat: "Varázsütésre" az összes String csupa nagybetűvel íródjon ki!
- Megoldás: viselkedést befolyásoló jelző, de hol?
 - objektum állapota (adata) csak az adott példányra van hatása.
 - globális változó elég ronda megoldás !
 - az osztályhoz rendelt állapot: statikus tag ill. tagfüggvény.

Statikus tag

- Az osztályban statikusan deklarált tag nem példányosodik.
- Pontosan egy példány létezik, amit explicit módon definiálni kell (létre kell hozni).
- Minden objektum ugyanazt a tagot éri el.
- Nem szükséges objektummal hivatkozni rá.
 pl: String::SetUcase(true);
- Statikus tagként az osztály tartalmazhatja önmagát.
- Felhasználás: globális változók elrejtése

String statikus taggal

```
class String {
  char *p; unsigned int len;
  static bool ucase; // statikus adattag deklarálása
public:
  static void Ucase(bool b) { ucase = b; } // beállít
  static bool Ucase() { return ucase; } // lekérdez
  friend ostream& operator << (ostream& os, const String& s);
};
bool String::ucase = false; // Definíció FONTOS !!
       Adattag definíciója
```

String statikus taggal /2

```
ostream& operator << (ostream& os, const String& s) {
    for (size_t i = 0; i < s.len; i++) {
       char ch = String::ucase ? toupper(s.p[i]) : s.p[i];
                           // miért kell ch?
       os << ch:
     return os;
                    Osztályhoz tartozik, nem a
                           példányhoz.
                        Lehetne s::ucase is
```

String statikus taggal /3

//Friend nélkül:

```
ostream& operator << (ostream& os, const String& s) {
    for (size_t i = 0; i < s.size(); i++) {
      char ch = String::Ucase()? toupper(s[i]) : s[i];
      os << ch;
     return os;
                    Publikus tagfüggvényekkel
```

Statikus adattag inicializálás

Ha a statikus adattag konstans és integrál- vagy enum típusú, akkor inicializálható az osztály deklarációjában is. Ez a definíciót is kiváltja.

```
struct A {
   static const int a = 35; // definíció is
   static enum { s1, s2} const st = s1;
};
const int A::a = 35;

   Nem kell/szabad
```

Adattag inicializálás

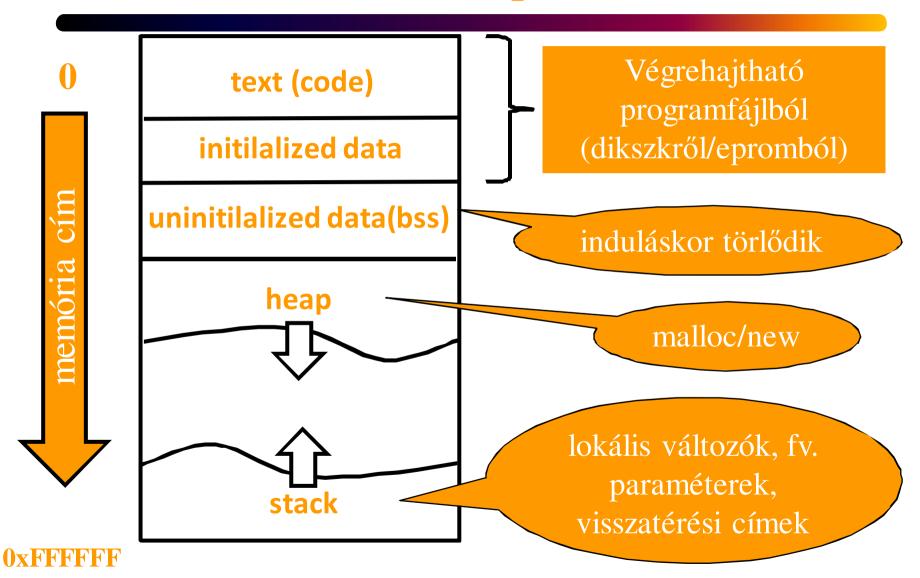
C++98: Csak konstruktorban

Csupán érdekesség (szorgalmi):

C++11-től: Az osztály deklarációjában is lehet. Ha mindkettőben van, akkor a deklarációnál megadott nem hajtódik végre.

```
struct B { B(int i = 0) {cout << i;} };
struct A {
 int a = 35;
 B b0 = B(); // kiír: 0
 B b1 = B(); // ez nem hajtódik végre
 A():b1(B(1)) {}// kiír: 1
};
```

Memóriakép (ism.)

Data szegmens

- Text = a program (gépi) utasításai
 - modern környezetben írásvédett
- Data szegmens:
 - inicializált statikus és globális adat
 - konstansok (sztring) → RO data
- BSS (ASM direktíva 50-es évekből)
 - nem inicializált (0-val), statikus és globális adat

Példa

```
cat maci.cc
char buf[100]; // 100 byte bss
char duma[] = "Hello !"; // 8 byte data
const char *pp = "C++"; // 8 byte data + 4 RO data
          // ?? byte text
void f() {}
q++ -c maci.cc
size -A maci.o
section
        size addr
.text
                        0
                 16
.data
                        0
bss
                100
                        0
.rodata.str1.1
                4
                        0
                 50
.comment
                        0
```


Mi van a motorházban?

```
q++ -S maci.cc
more maci.s
        .globl buf
       bss
buf:
       .zero 100
        .qlobl duma
       .data
duma: .string "Hello !"
       .qlobl pp
        .section
                     .rodata
.LCO: .string "C++"
       .data
       .quad .LC0
pp:
       .text
        .type _Z1fv, @function
              %rbp
{\tt Z1fv}:
       pushq
              %rsp, %rbp
       movq
               %rbp
       popq
```



```
char buf[100];
char duma[] = "Hello !";
const char *pp = "C++";
void f() {}
```

ret

Komplex példa újból

- Olvassunk be adott/tetszőleges számú komplex számot és írjuk ki a számokat és abszolút értéküket fordított sorrendben!
- Objektumok:
 - Komplex,
 - KomplexTar
 - konstruktorban adott a méret: a) változat
 - igény szerint változtatja a méretét: b) változat
 - Mindkét megoldás dinamikus memóriakezelést igényel. Ügyelni kell a helyes felszabadításra, foglalásra.

KomplexTar osztály

```
class KomplexTar {
  Komplex *t; // pointer a dinamikusan foglalt tömbre
  int db;
            // elemek száma/ tömb mérete
public:
  class Tar_Hiba { }; // osztály az osztályban a hibakezeléshez
  KomplexTar(size_t m = 10):db(m) {
       t = new Komplex[m]; // konstruktor (def = 10)
  KomplexTar(const KomplexTar& kt);// másoló konstruktor
  Komplex& operator[](size_t int i);// indexelés
  const Komplex& operator[](size_t int i) const ;// indexelés
  KomplexTar& operator=(const KomplexTar& kt); // értékadás
  ~KomplexTar() { delete[] t;} // felszabadítás
```

KomplexTar osztály/2

```
KomplexTar::KomplexTar(const KomplexTar& kt){//másoló konstr.
  t = new Komplex[db = kt.db];
  for (size_t i = 0; i < db; i++) t[i] = kt.t[i]; // miért nem memcpy
            A memcpy nem hívná meg a konstruktort
KomplexTar& KomplexTar::operator=(const KomplexTar& kt) {//=
  if (this != &kt) {
     delete[]t; t = new Komplex[db = kt.db];
    for (size_t i = 0; i < db; i++) t[i] = kt.t[i]; // miért nem memcpy
                        Visszavezettük értékadásra
  return *this:
KomplexTar::KomplexTar(const KomplexTar& kt){//másoló 2.vált.
       t = NULL; *this = kt; // trükkös, de rendben van !
```

a) Indexelés és a főprogram

```
Komplex& KomplexTar::operator[](size_t i) {
  if (i \ge db) throw Tar_Hiba(); return t[i];
int main() {
  KomplexTar t(5);
                     // a tárolóban 5 elemünk van
  try {
     for (size_t i = 0; i < 20; i++) cin >> t[i]; // beolvasás
     KomplexTar t2 = t1; // másoló konstruktor
     for (size t i = 19; i \ge 0; i--)
       cout << t[i] ' ' << (double)t[i] << endl; // kiírás
  } catch (KomplexTar::Tar_hiba) {
       cerr << "Indexelesi hiba\n"; // hibakezelés
  return(0);
```

b) Változó méretű KomplexTar

```
// Indexelés hatására növekszik a méret, ha kell
Komplex& KomplexTar::operator[](unsigned int i)
 if (i >= db) { // növekednie kell, célszerű kvantumokban
    Komplex *tmp = new Komplex[i+10]; // legyen nagyobb
    for (size_t j = 0; j < db; j++) tmp[j] = t[j]; // átmásol
    delete[] t; // régi törlése
    t = tmp; // pointer az új területre
    db = i + 10; // megnövelt méret
 return t[i]; // referencia vissza
// Konstans tároló nem tud növekedni
const Komplex& KomplexTar::operator[](size_t i) const {
  if (i \ge db) throw Tar_Hiba(); return t[i];
```

c) Gyakorlatiasabb változat

```
class KomplexTar {
  static const unsigned int nov = 3; // növekmény érteke
  Komplex *t;
                         // pointer a dinamikusan foglalt adatra
  unsigned int db; // elemek száma
  unsigned int kap; // tömb kapacitása
public:
  KomplexTar(int m = 10):db(m), kap(m+nov) {
      t = new Komplex[kap]; }
  KomplexTar(const KomplexTar&);
  unsigned int capacity() const { return kap; }
  unsigned int size() const { return db; }
  Komplex& operator[](unsigned int i);
  const Komplex& operator[](unsigned int i) const;
  KomplexTar& operator=(const KomplexTar&);
```

c) Gyakorlatiasabb változat /2

```
Komplex& KomplexTar::operator[](unisgned int i) {
if (i \ge kap)
    Komplex *tmp = new Komplex[i+nov]; // legyen nagyobb
    for (size_t j = 0; j < db; j++) tmp[j] = t[j]; // átmásol
    delete[] t;
                                    // régi törlése
                                    // pointer az új területre
    t = tmp;
    kap = i + nov;
                                    // megnövelt kapacitás
 if (i \ge db) db = i+1;
                                    // megnövelt darab
 return t[i];
                                    // referencia vissza
const Komplex& KomplexTar::operator[](unsigned int i) const {
  if (i \ge db) throw Tar_Hiba(); return t[i];
https://git.ik.bme.hu/Prog2/eloadas_peldak/ea_04/
```

Összefoglalás/1

- INICIALIZÁLÁS != ÉRTÉKADÁS
- Inicializáló lista szerepe.
- Alapértelmezett tagfüggvények.
- Dinamikus szerkezeteknél nagyon fontos a másoló konstruktor és az értékadás felüldefiniálása (nem maradhat alapért).
- Default konstruktornak fontos szerepe van a tömböknél.

Összefoglalás/2

- Konstans tagfüggvények nem változtatják az objektum állapotát.
- Statikus tag és tagfüggvény az osztályhoz tartozik.
- Védelem enyhítése: friend
- Létrehozás, megsemmisítés feladatait a konstruktor és destruktor látja el.

Létrehozás, megsemmisítés

Konstruktor

- default: X() // nincs paramétere
 automatikusan létrejön, ha nincs másik konstr.
- másoló: X(const X&) // referencia paramétere van, automatikusan létrejön: meghívja az adattagok másoló konstr.-át, ha objektumok, egyébként bitenként másol.

Destruktor

- delete[] //[] nélkül csak a 0. tömbelemre!!
- automatikusan létrejön: meghívja az adattagok destr.
- operator=(const X&) // értékadó operátor automatikusan létrejön: meghívja az adattagok értékadó operátorát, ha objektumok, egyébként bitenként másol.

Milyen furcsa kommentek!

- A kommentekből automatikusan generál dokumentációt a Doxygen program. (html, latex, rtf, man, ... formátumban)
- Csak jó kommentből lesz jó dokumentáció!

Milyen furcsa kommentek! /2

Milyen furcsa kommentek! /3

```
class Komplex {
                                      Paraméterek dokumentálása
/**
  * Konstruktor nulla, egy és két paraméterrel
                                                               Speciális kezdet
  * @param r - valós rész (alapértelmezése 0)
  * @param i - képzetes rész (alapértelmezése 0)
                                                                                      Rövid
  */
  Komplex(double r = 0, double i = 0) :re(r), im(i) {}
  operator double() { return sqrt(re*re + im*im); } ///<abszolút érték
  frierd istream& operator>>(istream& s, Komplex& k); ///< Komplex beolvasás
  friend ostream& operator << (ostream& s, const Komplex k) ///< Komplex kiírás
                                                      A tagok teljes listája
Konstruktorok és destruktorok dokumentációja
                                                      Publikus tagfüggvenyek
  Korhplex::Komplex (double r = 0,
                                                                Komplex (double r=0, double i=0)
                   double i = 0
                                                                Konstruktor nulla, egy és két paraméterrel.
                  ) [inline]
                                                                operato double ()
                                                                abszolút érték
  Konstruktor nulla, egy és két paraméterrel.
                                                      Barátok
  Paraméterek:
                                                       istream & operator>> (istream &s, Komplex &k)
       r - valós rész (alapértelezése 0)
                                                                Komplex beolvasás.
       i - képzetes rélsz (alapértelmezése 0)
                                                       ostream & operator<< (ostream &s, const Komplex k)
                                                                Komplex kiirás.
```